

Prövning av barnets bästa - detaljplan Västra Brotorp förskola, rev 2

Översiktlig prövning av barnets bästa

En prövning av barnets bästa ska göras för alla beslut som berör barn och unga upp till 18 år i hela staden¹. Nedan följer en redogörelse av prövningens resultat i relation till detaljplan för Terriern 1 och del av Sundbyberg 2:92.

Bakgrund till detaljplanen:

På fastigheten Terriern 1 finns enligt gällande detaljplan (C345) laga kraft 2006-05-31, möjlighet att uppföra en förskola. Det har fram till 2021 stått en paviljongförskola på fastigheten, Västra Brotorps förskola, med plats för 100 barn. Förskolan har haft ett tillfälligt bygglov som upphör år 2023 och som inte går att förlänga. En ny förskola planeras därför med plats för upp till 120 barn fördelat på 6 avdelningar. I samband med att Kvarnkullens förskola i Stora Ursvik färdigställdes under våren 2021 evakuerades Västra Brotorps förskolas verksamheten dit och paviljongen avvecklades i september 2021.

Då det nya förslaget föreslår en förskola som ska rymma 120 barn i stället för 100 barn så föranleder det till att förskolans gård behöver utökas, för att verksamheten ska vara ändamålsenlig. Stadens angränsande fastighet Sundbyberg 2:92 har tidigare nyttjats av förskolan för utevistelse och lek. En permanent användning av del av Sundbyberg 2:92 som del av en framtida förskolegård kräver detaljplaneändring från allmän platsmark till kvartersmark. Platsen har goda förutsättningar för en förskola bland annat utifrån den direkta kopplingen till Igelbäckens naturreservat som skapar möjligheter för att nyttja dess skog och mark i den pedagogiska verksamheten.

I samband med planläggning av förskola har även tekniska avdelningen behov av att bredda en passage mellan förskolan och intilliggande bostadsområde. Det för att kunna komma åt allmän platsmark med driftfordon.

Idag är den totala friytan på förskolegården för fastigheten Terriern 1 ca 830 kvm och en detaljplaneändring skulle innebära att skolegården utökas till ca 1400 kvm, vilket innebär ca 11,7 kvm friyta per barn i stället för ca 6,9 kvm friyta per barn.

¹ I enlighet med Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197), barnkonventionen, som är svensk lag sedan 1 januari 2020.

1. Bedöm beslutets påverkan för barn: ingen påverkan/liten påverkan/stor påverkan

Planläggning enligt förslaget skulle innebära en direkt och stor påverkan på barn och deras vardag. Planförslaget innebär en utökning av förskolegården med en total friyta om cirka 1400 kvm. Då barn tillbringar en stor del av sin vakna tid på förskolan har en utökning av friytan stor inverkan för deras vardag. Ökad friyta kan leda till ökad fysisk aktivitet när det finns större tillgänglig yta, högre kvalitet på friytan (med varierande terräng- och vegetationsförhållanden) och välplanerade lektytor. Det kan även leda till att barnen spenderar mer tid utomhus. Utomhuslek kan bidra till bättre kunskapsinhämtning och mentalt välbefinnande genom stressreducering och återhämtning. Naturliga och gröna områden så som skogsgården och naturreservatet fina och unika kvaliteter för barn då de stimulerar till olika sorters fysisk aktivitet. Grönska och natur har inte sällan en topografi och variationsrikedom i material och höjd som gör det oemotståndligt för barn att springa och klättra. Vistelse i gröna miljöer bidrar också till återhämtning. Naturmiljöer så som skogsgården och naturreservatet erbjuder lek i terräng, och de nivåskillnader som finns där möjliggör oprogrammerad lek, fantasi och lärande. Lek i naturområden har visat sig utmana och utveckla kroppen på ett annat sätt än vad zonerna med färdiga lekredskap gör. Man har också kunnat visa på att leken blir mer jämställd och i lägre grad konfliktfylld i naturområden.² Då verksamheten har möjlighet att nyttja naturreservatet som är allmän platsmark finns det risk att naturmarken slits. Det är därför viktigt att verksamheten planerar sina besök i naturreservatet på ett sånt sätt att slitage på naturreservatet undviks utan att barnens lekmöjlighet begränsas i väsentlig utsträckning.

Gården planeras att delas in i tre olika zoner; en trygg zon, en vidlyftig zon och en vild zon. Närmast byggnaden planeras den trygga zonen med plats för vistelse, lugn lek och sandlek för de allra yngsta barnen. Sittytorna och en del av lektytorna kommer delvis att skuggas av de träd som har placerats i söder. På sommarhalvåret behöver dessa ytor dock kompletteras med solskydd som segelduk för att ge skugga åt barnen.

Den vilda zonen består av planteringsytor med träd. Vissa nivåskillnader och slitmaterialet av träflis bidrar delvis till en vild karaktär. Enligt Boverket blir slitaget stort på förskolegårdar som har under 25 kvm friyta per barn, och i dessa fall är det svårt att få vegetation och naturliga markmaterial att klara sig.³ På förskolegårdar med ca 10 kvm friyta per barn blir det därför mestadels hårdgjorda ytor och konstmaterial.⁴ I den vilda zonen planeras slitmaterial av träflis. För detta bör tas höjd av verksamheten och avsätta medel för att tillföra träflis vartefter det försvinner från platsen på grund av barnens lek.

² Boverket. Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö. 2015.
<https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2015/gor-plats-for-barn-och-unga-bokversion.pdf> (Hämtad 23-04-18)

³ Boverket. Utemiljöns funktioner och struktur gestaltas utifrån verksamhetens behov. 2021.
<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/arbetssatt/skolors-miljo/byggnaden-och-utemiljon/utemiljons-struktur/> (Hämtad 23-04-13)

⁴ ibid

Den vidlyftiga zonen är belägen på gårdens norra sida. Här skapas möjlighet till mer fartfylld lek för förskolans lite äldre barn. Området ansluter till naturreservatet norr om förskolegården med en grind. Den tillkommande delen med natur (skogsgården) blir ett välbehövligt tillskott för att uppnå känslan av vidlyftighet på gården.

Bilden visar tre olika lekzoner som planeras inom förskolegården (AFRY).

På gården planeras två sandlådor med utrustning för sand- och vattenlek. Dessa kommer placeras i kanten för att vara tillgängliga för barn i rullstol, som kan rulla in i sandlådan. Vidare finns lekutrustning som rutschkana för småbarn och två tipis, placerade i en sandyta. För de större barnen finns en klätterställning med rutschkana. Markmaterialet planeras för att vara tillgängligt även för rullstolsburna barn. Bänkarna som föreslås vid borden har urtag med plats för rullstolar. Skogsgården kommer enligt nuvarande planering att bevaras med sin naturliga karaktär vilket därmed kan innebära att skogsgården blir otillgänglig för rullstolsburna barn.

Bedömningen är att förslaget har en stor och positiv inverkan på barn då gården utökas och får kvalitativa lektytor som bidrar till spontana och pedagogiska lekar för barn i olika åldrar och med olika förutsättningar.

2. Antas beslutet påverka barn i framtiden?

Ja, detaljplaneförslaget innebär en positiv förändring av den fysiska miljön (kompletterande naturlig gårdsyta som bidrar till utökad friyta) som anses bli varaktig. Därmed påverkas barn som i framtiden kommer gå på förskolan eller besöka förskolegården utanför skoltid.

3. Vilka positiva alternativt negativa konsekvenser kan beslutet ha för barn? Finns intressekonflikter?

Det nya planförslaget bidrar med flera positiva effekter. Barnen får en större gård som är planerad utifrån olika zoner för att möjliggöra lek anpassad till barn med olika behov, utifrån bland annat ålder, kön och funktionsvariation. Att förskolegården kompletteras med del av Sundbyberg 2:92 är en förutsättning för att förskolan med 120 barn ska anses ha tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse, och vara verksamhetsenlig. Till friytan kan däremot inte balkonger räknas. Den tillkommande gårdsytan (skogsgården) har naturlig skugga från träd vilket är positivt för verksamhetens barn och pedagoger.

Kring skogsgården bör belysning ordnas, vilken inte riskerar att orsaka ljusföroreningar för djur- och insektslivet i naturreservatet, för att säkerställa att den delen av förskolegården upplevs trygg och kan nyttjas även på mörka eftermiddagar under vinterhalvåret.

Då en del av Sundbyberg 2:92 planläggs som kvartersmark innebär det att en bit av naturmarken försvinner för allmänheten. Det finns dock möjlighet att nyttja förskolegården utanför skoltid för annan typ av lek, som naturen inte kan bidra med.

Skogsgården som planeras att bevaras som den är kommer bidra med kvalitéer som uppmanar till naturliga lekar och pedagogiskt lärande. Då skogsgården ligger i en lågpunkt kommer gården översvämmas vid regn, hur mycket beror på nederbörds mängden. För att garantera barnens säkerhet under verksamhetstid byggs ett stängsel med grind mellan skogsgården och resterande förskolegård. Detta för att möjliggöra för verksamheten att stänga av skogsgården vid behov, maximalt vattendjup för barnens säkerhet är 0,2 m⁵. När skogsgården stängs av minskar friytan markant. Det kräver att verksamheten anpassar sig och antingen går på utflykt med barnen eller nyttjar den icke översvämmade gårdsytan under olika tider på dagen så att det inte blir för trångt för barnen. Det är viktigt att verksamheten tar höjd för renovering av förskolegården exkl. skogsgården till följd av slitage, om samma mängd barn behöver samsas om den mindre gårdsytan under längre perioder på grund av hög vattennivå. För att säkerställa en ändamålsenlig verksamhet bör skogsgården planeras och projekteras på ett sådant sätt att den kan användas av barnen trots regn som ger upphov till vattenansamling i lågpunkten. Detta är viktigt då ett

⁵ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). *Guide till ökad vattensäkerhet – för kommuner och andra*. Advant Produktionsbyrå.
<https://www.msb.se/contentassets/32596cc0a1fc48aea6d86c65c71d9f59/guide-till-okan-vattensakerhet.pdf> [2023-04-11].

vattendjup om mer än 20 cm under många och/eller långa perioder riskerar att minska barnens friyta markant.

Samtidigt som det är positivt med en utvidgad förskolegård finns det risk att den inte går att nyttja under perioder under och efter regn. Det lokala omhändertagandet av vatten bör ordnas på ett sådant sätt att det kan användas både i syfte för lek och pedagogiskt lärande. Hur detta kan göras finns det många bra exempel på, nedan visas några exempel.

De två översta bilderna visar exempel på modellering av lekbäck där man skapar lekmiljöer tillsammans med vatten. De två understa bilderna visar sittmöbler där vatten kan samlas under. Källa bild 1-Folklek Sagoäventyret, samlingsmöbel, bild 2- Smekab Citylife, bild 3 och 4- Virbela Ateljé.

Det finns en intressekonflikt kopplat till skogsgårdens topografi för att kunna ta hand om dagvatten. Dess topografi tillsammans med den naturliga miljön är positiva för barns lek ur flera hänseenden samtidigt som topografin ger upphov till vattenansamlingar som bidrar till att gårdsytan kan behöva stängas efter regn med stor nederbörds mängd. Därtill är skogsgården främst lämpad för äldre barn och inte tillgänglig för rullstolsburna barn på grund av lutningen och markmaterialet. Skogsgården bör projekteras för att på så sätt

kunna visa på hur ytan kan planeras för att öka möjligheterna för verksamheten att på ett ändamålsenligt sätt använda den trots regn och vattendjup under 20 cm. I en projektering kan exempelvis möjlighet till dränering, fyllning, terrasseringar, vattenlekutrustning och trädäck utredas. Därtill bör barnen på förskolan kontinuerligt undervisas i vattensäkerhet och riskinventeringar tillsammans med barnen genomföras återkommande.

Det finns ytterligare en intressekonflikt i att säkerställa förskoleplatser enligt skollagen och skapa en förskolegård vars storlek följer Boverkets rekommendationer om 40 kvm friyta per barn eller totalt över 3000 kvm. Förskolegården kan inte utvidgas ytterligare på grund av att Igelbäckens naturreservat angränsar till skogsgården. Närheten till naturreservatet och direktkopplingen via en grind från skogsgården underlättar för verksamheten att nyttja det under skoltid. Därtill planeras förskolegården med kvalitativt innehåll på den hårdgjorda delen närmast byggnaden. I detta fall har behovet av 120 förskoleplatser vägt tyngre än större friyta per barn (om mindre verksamhet på samma plats).

4. Har barn hörts i frågan?

Staden gör bedömningen att barn påverkas positivt av planläggningen då friytan på förskolegården utökas. Staden bedömer därför inte att några barn behöver höras i frågan. Staden har haft dialog gällande skogsgårdens lämplighet som förskolegård med verksamheten. Ur ett verksamhetsperspektiv är det positivt med en inhägnad överblickbar yta vilken kan stängas av om verksamheten bedömer det nödvändigt.

5. Är beslutet i enlighet med barnets bästa? Ja/Nej

Ja, den sammantagna bedömningen är att förslaget anses vara i enlighet med barnets bästa. Skogsgården bör dock projekteras så att den tillkommande ytan kan användas som förskolegård på bästa sätt. I Nuläget planeras skogsgården på Sundbyberg 2:92 att bevaras med sina höjdskillnader och naturliga miljö, vilket ger förutsättningar för pedagogiskt lärande och spontana lekar. Detaljplanen syftar till att en god utemiljö för fastigheten kan uppnås med olika zoner av förskolegården. Skogsgården riskerar att stå avstängd under dagar/perioder efter regn med stor nederbördsmängd och bör därför projekteras för att vara en så säker och ändamålsenlig miljö för barn som möjligt.